

(Време, 09.07.2009)

Полемика – поводом "Нетачних навода професора Димитријевића" Љиљане Смајловић, "Време" бр. 965 од 2. јула 2009

Љиљану Смајловић нисам тужио суду, него се упустио у расправу око питања које редакција "Времена" сматра важним. Зато сам био и под утицајем свих њених јавних иступања у одбрану "угрожених" колега. Бојим се да после њеног "утука" ипак остаје оно што је битно – према њој, треба новинарима судити само ако су "плански, лажима наводили на ратни злочин". Одраније знамо шта је услов за то да је злочин стварно морао да буде извршен и да је починилац – неовинар – признао да га је починио прочитавши или саслушавши састав тог и тог новинара, који уз то мора бити и лажљив. Саме речи, сами позиви, само подстицање, само хушкање нису довољни, или се бар више због њих не може гонити због застарелости – на срећу патриотских посленика јавне речи.

С тим се, опет, не могу сложити. Кривична одговорност за међународне злочине не застарева. И по међународном, и по упоредном и по нашем праву, "лица која су планирала, подстицала, наредила, починила или на други начин помогла и подржала планирање, припрему или извршење" ратног злочина, геноцида или злочина против човечности "индивидуално су одговорна ...". Нигде се не тражи да је подстрекавање и позивање део неког ширег плана (то је тек тешко доказивати), нити да подстрекач и хушач при том лажу.

Најбоља подршка тези да санкција због повреде етичког кодекса новинарске асоцијације не може да замени поступак пред судом долази од саме Љиљане Смајловић. Наиме, Мирослав Марковић, потписан испод текста "Ђурувија дочекао бомбе", "није искључен из УНС-а због тога што је утврђено да није ни био члан УНС-а"! (ово су њене речи, а не моја "неистина"). То је заиста лакрдија. Друге санкције, значи, нема. Они несрећнији одстрањени су из Удружења новинара Србије и тиме кажњени најстрожом казном, једином допустивом по правилима оваквих бораца за слободу штампе. Дакле, најбоље је да се нико ко убудуће намерава да у медијима позива на насиље не учлањује ни у једно новинарско удружење. Неће му/јој бити ништа, јер неће имати из чега да га/је избаце!

Ово је актуелније но што изгледа: у сличној је данас дилеми наше судство када одлучује хоће ли забранити организације попут Националног строја. Како да их брише са списка невладиних организација кад нису ни регистроване? Да су унете у списак и да пропагирају расну, верску и националну мржњу, ризиковале би да изгубе својство протоколисане организације. Нису ли регистроване, а то ипак раде, шта се ту може – нећемо ваљда кривично гонити политичке неистомишљенике. При чему позивање на злочин или подршка кривичном делу није ствар мишљења: преступник се не може свести на безазленог "неистомишљеника".

Љиљана Смајловић још пише да не зна зашто сам говорио о ауторима срамног позива на ликвидацију Ђурувије у множини. Немојмо се ипак градити невешти: и она и ја и многи основано сумњамо да овај прилог има више од једног писца и инспиратора и да то 1999. године у "Експрес Политици" друкчије није ни могло бити. Други коаутори дибидус нису били чланови УНС-а. Садашња председница Удружења очигледно је индигнирана тим текстом, али зашто? Да ли се у њему лаже, и како? Славко Ђурувија је стварно дочекао бомбардовање, као и сви ми. Јесте. Је ли се при том радовао, као што му се приписује у тексту? Не зна се. Ко ће и како утврдити како се тада осећао – а од тога би, према схватању гђе Смајловић, зависила одговорност аутора.

Не знам какви су то "политички разлози" који су наводно "актуелизовали" идеју о кривичном гоњењу подстрекача на ратне злочине, ваљда неумесну у овом тренутку општег помирења. То треба објаснити. Ја пак мислим да политичке побуде нису безусловно лоше. Политика је и припремање злостављања, масовних хапшења, пљачке итд, али је политика и планирање изградње болница, школа и путева. Многе наше странке несумњиво имају политичке мотиве кад најављују обрачун с корупцијом – а он свакако подразумева кривично гоњење извршилаца дела која је тешко истражити и доказати.

Љиља Смајловић каже да кривично гоњење због подстицања на ратне злочине сада "нема претерано великог изгледа на успех". То је, наравно, тачно, али не због непремостивих правних препрека, већ због одсуства тајанственог састојка који се зове "политичка воља". Зашто се онда толико брине због "стварања атмосфере и несигурности међу новинарима"? Вероватно зато што њени аргументи не могу да пониште грижу савести (оних који је имају), презир људи који ипак нешто памте, старе новине и већ помињани немилосрдни интернет, с кога мало шта може да се обрише, чак и после осамнаест година.

Пише: Војин Димитријевић
четвртак, 09 јул 2009 13:57

На крају, прећи ћу преко констатације да "слобода ... каткад мора да се брани и од људи који за себе мисле да су највећи борци за слободу и људска права" као преко лошег вица или помодног напада на "политичку коректност". Морам ли да поновим како кажњавање кршитеља људских права треба да послужи и томе да ти исти или неки нови опет не чине исто?

(Аутор је директор Београдског центра за људска права)